

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria A

Warszawa, dnia 29 maja 2017 r.

Pozycja 42

POSTANOWIENIE

z dnia 17 maja 2017 r.

Sygn. akt SK 7/16

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Julia Przyłębska – przewodniczący
Grzegorz Jędrejek
Leon Kieres – sprawozdawca
Piotr Pszczółkowski
Stanisław Rymar,

po rozpoznaniu, na posiedzeniu niejawnym w dniu 17 maja 2017 r., skargi konstytucyjnej K.E.K. o zbadanie zgodności:

art. 542 § 1 w związku z art. 542 § 3, w związku z art. 547 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) w zakresie, w jakim wyłączają możliwość wniesienia zażalenia na postanowienie o braku podstaw do wznowienia postępowania (oddaleniu wniosku o wznowienie postępowania) bądź też o pozostawieniu takiego wniosku bez rozpoznania w sytuacji, gdy podstawą wznowienia postępowania jest jedno z naruszeń określonych w art. 439 § 1 ustawy – Kodeks postępowania karnego, z art. 32 ust. 1 w związku z art. 78, art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2, art. 78 i art. 176 ust. 1 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072) umorzyć postępowanie.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

I

1. W skardze konstytucyjnej z 6 sierpnia 2015 r. K.E.K. (dalej: skarżący) wniósł o stwierdzenie niezgodności art. 542 § 1 w związku z art. 542 § 3, w związku z art. 547 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.; dalej: k.p.k.) w zakresie, w jakim wyłączają możliwość wniesienia zażalenia na postanowienie o braku podstaw do wznowienia postępowania (oddaleniu wniosku o wznowienie

postępowania) bądź też o pozostawieniu takiego wniosku bez rozpoznania w sytuacji, gdy podstawą wznowienia postępowania jest jedno z naruszeń określonych w art. 439 § 1 k.p.k., z art. 32 ust. 1 w związku z art. 78, art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2, art. 78 i art. 176 ust. 1 Konstytucji.

1.1. Skarga konstytucyjna została wniesiona w związku z następującym stanem faktycznym:

Postanowieniem z grudnia 2014 r. Sąd Okręgowy w W., stwierdził brak podstaw do wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w W. z marca 2013 r. Postanowienie to zostało wydane wskutek wniosku, w którym skarżący powołał się na naruszenie art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k. Ze względu na art. 542 § 3 k.p.k. wniosek został rozważony przez sąd jedynie pod kątem możliwości wznowienia postępowania z urzędu.

Na postanowienie z grudnia 2014 r. skarżący wniósł zażalenie. Zarządzeniem z lutego 2015 r. zastępca przewodniczącej Wydziału Sądu Okręgowego w W. odmówiła przyjęcia tego zażalenia jako „niedopuszczalnego z mocy ustawy”. Następnie rozstrzygnięcie to zostało utrzymane w mocy postanowieniem Sądu Apelacyjnego w W. z 30 kwietnia 2015 r.

1.2. W uzasadnieniu skargi konstytucyjnej skarżący zaznaczył, że zakwestionowane przepisy uniemożliwiają stronie poddanie kontroli instancyjnej decyzji sądu o stwierdzeniu braku podstaw do wznowienia postępowania (o oddaleniu wniosku o wznowienie postępowania) lub o pozostawieniu wniosku bez rozpoznania, co stawia taką osobę w sytuacji mniej korzystnej niż wnioskodawcę, który oparł wniosek o wznowienie postępowania na podstawach innych niż wymienione w art. 439 § 1 k.p.k. Narusza to konstytucyjne zasady równości wobec prawa, prawa do sądu, prawa obywatela do zaskarżania orzeczeń i decyzji oraz dwuinstancyjności postępowania sądowego.

Skarżący wskazał na nieuzasadnione i rażąco niesprawiedliwe różnicowanie sytuacji osób w zależności od tego, czy wznowienie postępowania następuje na wniosek, czy z urzędu, tj. na podstawie tzw. bezwzględnych przyczyn odwoławczych (art. 542 § 3 k.p.k.). W pierwszym wypadku przysługuje zażalenie na postanowienie oddalające wniosek o wznowienie postępowania lub postanowienie pozostawiające ów wniosek bez rozpoznania, w drugim wypadku zaś analogiczne postanowienia są niezaskarżalne zażaleniem. Wadliwość zaskarżonych przepisów jest tym większa, że bezwzględne przyczyny odwoławcze są najpoważniejszymi naruszeniami zachodzącymi w postępowaniu karnym. Ich zaistnienie musi zostać poddane kontroli instancyjnej choćby ze względu na rangę zgłoszonego naruszenia. Wszystkie podmioty, wobec których może zostać wznowione postępowanie karne, są w identycznej sytuacji prawnej i należą do tej samej kategorii, zaś różni je jedynie ewentualna podstawa wznowienia, która jednak nie może wpływać na klasyfikowanie tych podmiotów do innych grup obywateli.

Jednocześnie, zdaniem skarżącego, art. 547 § 1 k.p.k. w żaden sposób nie ogranicza możliwości wniesienia zażalenia na postanowienie o oddaleniu wniosku o wznowienie postępowania w sytuacji, w której jako podstawę wznowienia wskazuje się naruszenie przewidziane w art. 439 § 1 k.p.k. Dodatkowo wyjątki od zasady sformułowanej w art. 78 Konstytucji nie mogą prowadzić do naruszenia innych norm konstytucyjnych. Tymczasem w stanie faktycznym będącym tłem niniejszej skargi konstytucyjnej odmowa przyjęcia zażalenia na postanowienie Sądu Okręgowego w W. z uwagi na jego „niedopuszczalność z mocy ustawy” naruszyła inne normy konstytucyjne, tj. art. 32, art. 176 ust. 1, art. 45 ust. 1 oraz art. 77 ust. 2 Konstytucji.

Ponadto skarżący przypomniał, że konstytucyjne prawo do sądu obejmuje m.in. konieczność poszanowania wymogów sprawiedliwości proceduralnej. W sprzeczności z nimi

stoi zaś brak możliwości wniesienia zażalenia na postanowienie w sprawie oddalenia (stwierdzenia braku podstaw) wniosku o wznowienie postępowania karnego, w którym powołano się na naruszenia wskazane w art. 439 § 1 k.p.k. Ustawodawca, nie przewidując możliwości zaskarżenia takiego postanowienia, działał w sposób nieuzasadniony, arbitralny i niedający się uzasadnić zastosowaniem rachunku proporcjonalności ograniczeń praw procesowych strony do zaskarżania orzeczeń sądu pierwszej instancji, prawidłowego rozpoznania sprawy, zapewnienia większej efektywności postępowania oraz jego szybkości.

2. Rzecznik Praw Obywatelskich w piśmie z 16 czerwca 2016 r. nie zgłosił udziału w postępowaniu przed Trybunałem w niniejszej sprawie.

3. Prokurator Generalny zajął stanowisko w sprawie w piśmie z 2 września 2016 r. Wniósł o:

1) stwierdzenie, że art. 542 § 3 w związku z art. 547 § 1 k.p.k. w zakresie, w jakim nie przyznają skazanemu prawa do wniesienia zażalenia na wydane z urzędu postanowienie sądu okręgowego o stwierdzeniu braku podstaw do wznowienia postępowania zakończonym prawomocnym wyrokiem z powodu uchybienia wymienionego w art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k., nie są niezgodne z art. 78 i art. 176 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji oraz są zgodne z art. 77 ust. 2 i art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji;

2) umorzenie postępowania w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

W uzasadnieniu Prokurator Generalny, po przytoczeniu przesłanek dopuszczalności skargi konstytucyjnej, sprecyzował przedmiot kontroli w niniejszej sprawie. Wskazał w szczególności, że art. 547 § 1 k.p.k. reguluje kwestię formy i treści rozstrzygnięć sądu wznowieniowego, a także zaskarżalności wydawanych w postępowaniu wznowieniowym decyzji. Prokurator Generalny powołał też zasadę *falsa demonstratio non nocet* i ocenił, że skarżący kwestionuje nierówne traktowanie – w zakresie możliwości uruchomienia kontroli instancyjnej postanowień sądu okręgowego – tych skazanych, którzy domagają się wznowienia postępowania karnego w trybie określonym w art. 542 § 3 k.p.k. w porównaniu ze skazanymi, którzy żądają wznowienia na podstawie innych przepisów rozdziału 56 działu XI k.p.k.

Prokurator Generalny wskazał, że art. 78 i art. 176 ust. 1 Konstytucji nie są adekwatnymi wzorcami kontroli. Sąd okręgowy, orzekając w kwestii wznowienia postępowania karnego, nie jest bowiem sądem pierwszej instancji, ponieważ nie rozpoczyna postępowania, w wyniku którego ma zostać wydane rozstrzygnięcie co do istoty sprawy (tj. odpowiedzialności karnej oskarżonego).

W kontekście zasady równości i zarzutu naruszenia art. 77 ust. 2 i art. 45 ust. 1 Konstytucji Prokurator Generalny uznał, że sytuacja prawna skazanych, którzy w trybie art. 9 § 2 k.p.k. sygnalizują sądowi okręgowemu zaistnienie uchybienia wymienionego w art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k., jako podstawy wznowienia postępowania karnego na mocy art. 542 § 3 k.p.k., jest zasadniczo inna niż sytuacja podmiotów, którym – zgodnie z innymi przepisami rozdziału 56 działu XI k.p.k. – przysługuje prawo do wniesienia wniosku o wznowienie postępowania. Tylko bowiem ta pierwsza kategoria osób ma dodatkowo prawo podniesienia tych uchybień w kasacji wniesionej na zasadach określonych w rozdziale 55, dział XI k.p.k. To znaczy zaś m.in., że w wypadku, gdy skazani ci nie mogą z przyczyn formalnych wnieść kasacji samodzielnie, przysługuje im prawo sygnalizowania ewentualnych przyczyn odwoławczych Ministrowi Sprawiedliwości – Prokuratorowi Generalnemu lub Rzecznikowi Praw Obywatelskich w celu wywiedzenia przez te podmioty kasacji w szczególnym trybie określonym w art. 521 § 1 k.p.k. Tego rodzaju „uprzywilejowanie” nie obejmuje natomiast osób składających do sądu wnioski o wznowienie postępowania na podstawie art. 540, art. 540a lub art. 540b k.p.k.

Podsumowując, w ocenie Prokuratora Generalnego, porównywane kategorie podmiotów nie charakteryzują się wspólną cechą relewantną w rozumieniu art. 32 ust. 1 Konstytucji.

4. Marszałek Sejmu reprezentujący Sejm, jako uczestnika postępowania, zajął stanowisko w sprawie w piśmie z 26 stycznia 2017 r., wnosząc o stwierdzenie, że art. 542 § 3 w związku z art. 459 § 1 i 2 k.p.k. w zakresie, w jakim nie przewiduje zażalenia na postanowienie, w którym stwierdza się brak podstaw do wznowienia postępowania z urzędu w sytuacji, gdy strona sygnalizuje potrzebę takiego wznowienia z powodu uchybień opisanych w art. 439 § 1 k.p.k., nie jest niezgodny z art. 78 i art. 176 ust. 1 oraz art. 32 ust. 1 w związku z art. 78 Konstytucji, a także jest zgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 77 ust. 2 Konstytucji. W pozostałym zakresie Marszałek Sejmu wniósł o umorzenie postępowania, ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

W uzasadnieniu Marszałek Sejmu zauważył, że zasygnalizowany przez skarżącego problem konstytucyjny nie wykazuje żadnego związku ze wskazanymi w skardze konstytucyjnej art. 542 § 1 i art. 547 § 1 k.p.k. Stwierdził zaś, że zasadnie jako przedmiot kontroli został określony art. 542 § 3 k.p.k. Dodatkowo jednak ten przedmiot kontroli powinien być uzupełniony o art. 459 § 1 i 2 k.p.k. dotyczący ogólnej konstrukcji zażalenia w kodeksie postępowania karnego (na zasadzie *falsa demonstratio non nocet*). Prawidłowe ujęcie przedmiotu kontroli w niniejszej sprawie wygląda zatem następująco – art. 542 § 3 w związku z art. 459 § 1 i 2 k.p.k. Co więcej, wymaga zawężenia – w związku ze stanem faktycznym leżącym u podstaw skargi konstytucyjnej – do zapadłego w sprawie karnej skarżącego postanowienia o braku podstaw do wznowienia postępowania z urzędu.

Marszałek Sejmu zaznaczył również, że art. 32 ust. 1 w związku z art. 78 oraz samodzielnie art. 78 i art. 176 ust. 1 Konstytucji nie są adekwatnymi wzorcami kontroli w niniejszej sprawie. W szczególności bowiem nie upoważniają do wywodzenia z nich prawa do zaskarżania orzeczeń zapadłych w drugiej instancji. Przy tym należy podkreślić, że taki właśnie charakter ma postanowienie sądu okręgowego o braku podstaw do wznowienia postępowania z urzędu, które jest przedmiotem analizy w niniejszej sprawie. Wynika to m.in. stąd, że jest wydawane przez sąd drugiej instancji, a wznowienie postępowania stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia mający na celu uchylenie orzeczenia z uwagi na okoliczności, jakie zaistniały poza postępowaniem, a mogły mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia. Jednocześnie, zdaniem Marszałka Sejmu, nieadekwatność art. 78 Konstytucji rzutuje na analogiczny wynik oceny zarzutu naruszenia art. 32 ust. 1 w związku z art. 78 Konstytucji.

Marszałek Sejmu stwierdził też, że kolejne wzorce kontroli wskazane przez skarżącego – art. 45 ust. 1 i art. 77 ust. 2 Konstytucji – są przez niego postrzegane związkowo jako źródło prawa do odpowiednio ukształtowanej procedury sądowej zgodnej z wymogami sprawiedliwości, w tym zapewnienia zaskarżalności orzeczeń. Wynika to z treści uzasadnienia skargi konstytucyjnej.

Dokonując oceny tego zarzutu, Marszałek Sejmu powołał się na orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego i na tej podstawie wywiódł, że unormowanie w ramach danej procedury instytucji wznowienia postępowania jest wprowadzeniem dodatkowego środka zaskarżenia, którego Konstytucja nie wymaga. Oznacza to przyznanie większych uprawnień niż zagwarantowane w ustawie zasadniczej. Ustawowych ograniczeń odnoszących się do wznowienia postępowania nie sposób oceniać jako ingerencji w uprawnienia konstytucyjne, gdyż paradoksalny byłby wniosek o rozszerzeniu w ustawie konstytucyjnego prawa do sądu oznaczającym jednocześnie zawężenie tego prawa. Niemożność wniesienia zażalenia na postanowienie o braku podstaw do wznowienia postępowania z urzędu, podobnie jak na każde inne orzeczenie w sprawie wznowienia postępowania, dotyczy nadzwyczajnej instytucji prawnej, która może podlegać daleko idącym limitacjom ustawowym, czego jednak nie można oceniać jako ograniczania uprawnień konstytucyjnych jednostki.

II

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Przystępując do rozpoznania sprawy, należało przypomnieć, że 3 stycznia 2017 r. weszła w życie ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: otpTK). Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 13 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz. U. poz. 2074; dalej: przepisy wprowadzające), przepisy otpTK stosuje się także w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem jej wejścia w życie, co odnosi się do niniejszej sprawy zainicjowanej skargą konstytucyjną z 6 sierpnia 2015 r. Jednocześnie w świetle art. 9 ust. 2 przepisów wprowadzających, czynności procesowe dokonane w postępowaniu wszczętym przed wejściem w życie otpTK pozostają w mocy, co w kontekście niniejszej sprawy obejmuje w szczególności przeprowadzenie wstępnej kontroli skargi konstytucyjnej.

2. Na gruncie otpTK aktualna jest reguła, że Trybunał na każdym etapie postępowania bada, czy nie zaistniała negatywna przesłanka procesowa wyłączająca dopuszczalność merytorycznej kontroli i skutkująca obligatoryjnym umorzeniem postępowania (por. np. postanowienia TK z: 9 grudnia 2008 r., sygn. SK 94/06, OTK ZU nr 10/A/2008, poz. 185; 14 listopada 2007 r., sygn. SK 53/06, OTK ZU nr 10/A/2007, poz. 139; 30 maja 2007 r., sygn. SK 67/06, OTK ZU nr 6/A/2007, poz. 64; 28 października 2002 r., sygn. SK 21/01, OTK ZU nr 5/A/2002, poz. 78; 21 marca 2000 r., sygn. SK 6/99, OTK ZU nr 2/2000, poz. 66 oraz 19 grudnia 2000 r., sygn. SK 19/00, OTK ZU nr 8/2000, poz. 303). Nie ma bowiem żadnych przeszkód formalnych, aby weryfikacja taka miała miejsce po zakończeniu wstępnego rozpoznania skargi konstytucyjnej. Nadanie jej dalszego biegu nie oznacza bowiem konwalidacji skargi; wydanie przez sędziego odpowiedniego zarządzenia w tej kwestii nie usuwa ani braku legitymacji czynnej, ani braków formalnych, ani oczywistej bezzasadności skargi. Nie występuje tu również związanie Trybunału wcześniejszym orzeczeniem, gdyż zarządzenie sędziego Trybunału nie jest orzeczeniem Trybunału (por. np. postanowienia TK z: 16 czerwca 2009 r., sygn. SK 22/07, OTK ZU nr 6/A/2009, poz. 97; 23 kwietnia 2008 r., sygn. SK 29/07, OTK ZU nr 3/A/2008, poz. 53; 2 kwietnia 2008 r., sygn. SK 93/06, OTK ZU nr 3/A/2008, poz. 48).

3. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub inny organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. W myśl art. 53 ust. 1 pkt 1 otpTK (a także według obowiązującego w chwili wniesienia niniejszej skargi konstytucyjnej art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym, Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK z 1997 r.) skarżący jest zobligowany do określenia przedmiotu wnoszonej skargi. Przy czym kwestionowany przepis musi wykazywać złożoną, podwójną kwalifikację. Po pierwsze, winien być podstawą prawną ostatecznego orzeczenia wydanego w sprawie skarżącego. Po drugie, to w treści normatywnej tego przepisu winna tkwić bezpośrednia przyczyna naruszenia określonych w Konstytucji praw podmiotowych skarżącego (por. np. postanowienie TK z 11 września 2014 r., sygn. Ts 262/13, OTK ZU nr 1/B/2015, poz. 49). Skarżący jest przy tym zobligowany nie tylko do

wskazania, które przepisy kwestionowanego aktu normatywnego wykazują taką kwalifikację, ale również do sprecyzowania konstytucyjnego wzorca ich kontroli, a więc wskazania, jakie konstytucyjne wolności i w jaki sposób – jego zdaniem – zostały naruszone przez zaskarżone unormowanie (art. 53 ust. 1 pkt 2 otpTK oraz art. 47 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o TK z 1997 r.). Analizując problem podważenia w skardze zgodności z Konstytucją podstawy prawnej ostatecznego orzeczenia wydanego wobec skarżącego, należy zwrócić uwagę, że za taką podstawę mogą być uznane tylko te przepisy, które wyrażają normy prawne bezpośrednio określające sytuację prawną skarżącego w chwili wydania ostatecznego orzeczenia. Wynika stąd jednoznacznie, że art. 79 ust. 1 Konstytucji wyklucza kwestionowanie za pomocą skargi konstytucyjnej innych – aniżeli podstawa prawna orzeczenia – przepisów danego lub innego aktu normatywnego (por. postanowienie TK z 19 października 2004 r., sygn. SK 13/03, OTK ZU nr 9/A/2004, poz. 101 i cytowane tam orzeczenia).

W ocenie Trybunału, powołane wyżej przesłanki dopuszczalności skargi konstytucyjnej nie zostały spełnione w niniejszej sprawie. Wskazane przez skarżącego unormowania nie odznaczają się bowiem wymaganą kwalifikacją, ponieważ nie stanowią podstawy prawnej ostatecznego orzeczenia, która kształtowałaby bezpośrednio sytuację prawną skarżącego w kontekście konstytucyjnych praw podmiotowych określonych w skardze (tj. prawa do sądu oraz prawa do zaskarżania orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji). Należy zaznaczyć, że skarżący upatruje naruszenie swoich praw w tym, że art. 542 § 1 w związku z art. 542 § 3, w związku z art. 547 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1749, ze zm.; dalej: k.p.k.) „wyłączają możliwość wniesienia zażalenia na postanowienie o braku podstaw do wznowienia postępowania (...), bądź też [o] pozostawieni[u] takiego wniosku bez rozpoznania w sytuacji, gdy podstawą wznowienia postępowania jest jedno z naruszeń określonych w art. 439 § 1 k.p.k.”. Tymczasem żaden z wymienionych w *petitum* niniejszej skargi konstytucyjnej przepisów mających być przedmiotem kontroli nie odnosi się do kwestii niezaskarżalności „postanowienia” stwierdzającego – w świetle art. 439 § 1 k.p.k. – brak podstaw wznowienia z urzędu postępowania karnego zakończonego prawomocnym wyrokiem. Art. 542 § 1 k.p.k. stanowi jedynie, że wznowienie postępowania może nastąpić na wniosek strony lub z urzędu. Z art. 542 § 3 k.p.k. wynika, że wznowienie postępowania w związku z ujawnieniem się jednego z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. może nastąpić tylko z urzędu (zob. uchwała SN z 24 maja 2005 r., sygn. akt I KZP 5/05, OSP nr 3/2006, poz. 37; tak też postanowienia SN z: 24 października 2013 r., sygn. akt SNO 26/13, Lex nr 1388480; 22 listopada 2012 r., sygn. akt V KO 55/12, Lex nr 1228515; 12 kwietnia 2011 r., sygn. akt II KZ 10/11, Lex nr 794980; 23 lutego 2010 r., sygn. akt V KO 115/09, OSNwSK nr 1/2010, poz. 389; 19 grudnia 2007 r., sygn. akt III KO 60/07, OSNwSK nr 1/2007, poz. 2901; 16 maja 2007 r., sygn. akt III KZ 14/07, OSNwSK nr 1/2007, poz. 1055; 4 sierpnia 2005 r., sygn. akt II KZ 37/05, Lex nr 152513). Zgodnie zaś z art. 547 § 1 k.p.k., na postanowienie oddalające wniosek lub pozostawiające go bez rozpoznania przysługuje zażalenie, chyba że orzekł o tym sąd apelacyjny lub Sąd Najwyższy. Przy czym w kontekście tego ostatecznego przepisu trzeba podkreślić, że wymienione w nim postanowienie nie jest „postanowieniem stwierdzającym brak podstaw wznowienia postępowania”, o którym mowa w niniejszej skardze konstytucyjnej i które jest wydawane wskutek podjęcia czynności procesowych z urzędu. Postanowienie określone w art. 547 § 1 k.p.k. załatwia „wniosek o wznowienie postępowania” w rozumieniu rozdziału 56 działy XI k.p.k., a więc taki, w którym powołano się na inne podstawy wznowienia niż określone w art. 439 § 1 k.p.k. Jak przyjął Sąd Najwyższy w postanowieniu z 8 sierpnia 2013 r., sygn. akt III KZ 46/13 (Lex nr 1350557), pismo sygnalizujące wystąpienie uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. może być potraktowane tylko jako przejaw inicjatywy unormowanej w art. 9 § 2 k.p.k. „Jednakże pismo to nie stanowi wniosku o wznowienie postępowania (pod-

legającego stosownym rygorom i stosownej procedurze rozpoznania), ale tylko sygnalizuje sądowi potrzebę rozważenia możliwości wznowienia postępowania z urzędu”.

Podsumowując, z żadnego ze wskazanych przez skarżącego przepisów nie wynika niemożność wniesienia zażalenia na „postanowienie o braku podstaw do wznowienia postępowania” z urzędu, wobec tego trudno uznać zakwestionowane przepisy za podstawy prawne postanowienia Sądu Apelacyjnego w W. (ostatecznego orzeczenia w ujęciu art. 79 ust. 1 Konstytucji), które ingerowałyby we wskazane przez skarżącego konstytucyjne prawa podmiotowe. Przepisem, który określa sytuację prawną skarżącego w ramach niniejszej sprawy jest art. 459 k.p.k., zgodnie z którym zażalenie przysługuje na postanowienia sądu zamykające drogę do wydania wyroku, chyba że ustawa stanowi inaczej (§ 1); zażalenie przysługuje także na postanowienia co do środka zabezpieczającego oraz na inne postanowienia w wypadkach przewidzianych w ustawie (§ 2). Przy czym, jak stwierdził Sąd Najwyższy w postanowieniu z 21 maja 2008 r., sygn. akt V KZ 27/08 (OSNwSK nr 1/2008, poz. 1147), w odniesieniu do postanowienia stwierdzającego brak podstaw do wznowienia z urzędu postępowania sądowego zakończonych prawomocnym orzeczeniem, żadna ze wskazanych wyżej okoliczności uprawniających do wniesienia środka odwoławczego nie zachodzi. Jednocześnie potwierdzeniem wniosku dotyczącego znaczenia normatywnego art. 459 k.p.k. dla wydania ostatecznego orzeczenia w niniejszej sprawie jest wymienienie tego przepisu w postanowieniu Sądu Apelacyjnego w W. (zob. s. 3).

4. W ocenie Trybunału, postępowanie w niniejszej sprawie podlega umorzeniu również z uwagi na oczywistą bezzasadność skargi konstytucyjnej (art. 59 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 61 ust. 4 otpTK; por. np. postanowienie TK z 24 października 2000 r., sygn. SK 31/99, OTK ZU nr 7/2000, poz. 262).

Jak przypomniał Trybunał, istotą zarzutów skarżącego jest niezaskarżalność „postanowienia o braku podstaw do wznowienia postępowania (...), gdy podstawą wznowienia postępowania jest jedno z naruszeń określonych w art. 439 § 1 k.p.k.”. Tymczasem w orzecznictwie Trybunału ukształtował się pogląd, że „wniosek o wznowienie postępowania karnego stanowi nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego złożenie nie inicjuje nowego postępowania karnego i który nie musi być rozpatrywany w ramach procedury dwuinstancyjnej” (postanowienie TK z 10 września 2013 r., sygn. Ts 277/12, OTK ZU nr II/B/2014, poz. 873). Trybunał bowiem wielokrotnie podkreślał, że „art. 45 ust. 1, art. 78 i art. 176 ust. 1 Konstytucji gwarantują jedynie dwuinstancyjność postępowania w odniesieniu do spraw, które od początku do końca są rozpoznawane przez sądy” (tamże i cytowane tam orzeczenia). Nie zapewniają natomiast ani wprowadzenia do systemu prawnego nadzwyczajnych środków zaskarżenia, takich jak kasacja lub skarga o wznowienie postępowania, ani dwuinstancyjności procedury rozpoznawania takich środków zaskarżenia (zob. tamże).

Skoro zatem, co do zasady, postępowanie wznowieniowe nie jest postępowaniem, które kończyłoby się rozstrzygnięciem co do istoty sprawy, a więc w kwestii odpowiedzialności karnej oskarżonego (por. art. 547 § 2 k.p.k.), to nie jest (i nie musi być) objęte wszystkimi gwarancjami prawa do sądu oraz powiązanej z nim zasady dwuinstancyjności postępowania (zob. wyrok TK z 11 czerwca 2013 r., sygn. SK 23/10, OTK ZU nr 5/A/2013, poz. 57 i cytowane tam orzeczenia). Należy też pamiętać, że wznowienie postępowania karnego jest nadzwyczajną instytucją prawną, która znajduje zastosowanie po prawomocnym wyroku wydanym z założenia i w praktyce niemal zawsze w dwuinstancyjnym postępowaniu sądowym (zob. wyrok o sygn. SK 23/10). Wszystko to powoduje z kolei, że zarzuty skarżącego w niniejszej sprawie są oczywiście bezzasadne.

5. Dodatkowym argumentem za oczywistą niesłusznnością twierdzeń wyrażonych w skardze konstytucyjnej jest to, że niezaskarżalność „postanowienia o braku podstaw do

wznowienia postępowania (...), gdy podstawą wznowienia postępowania jest jedno z naruszeń określonych w art. 439 § 1 k.p.k.”, stanowi konsekwencję mechanizmu inicjowania procedury wznowieniowej w tych wypadkach z urzędu, na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. Tak określony sposób wszczęcia postępowania w szczególności nie przekreśla inicjatywy stron w zakresie skorygowania naruszeń wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. Pozostaje bowiem otwarta droga sygnalizowania organowi procesowemu uchybienia należącego do katalogu tzw. bezwzględnych przyczyn odwoławczych w celu jego ujawnienia, z którym to działaniem ustawa wiąże obowiązek podjęcia działania z urzędu (zob. uchwała SN o sygn. akt I KZP 5/05). Pełne zastosowanie znajdzie tu instytucja przewidziana w art. 9 § 2 k.p.k., umożliwiająca stronom wystąpienie z wnioskiem o dokonanie czynności z urzędu. W tym wypadku mamy jednak do czynienia z mniej sformalizowaną inicjatywą strony, gdzie odnośne pisma nie muszą spełniać wymogów formy przewidzianej dla wniosku o wznowienie postępowania, w tym co do przymusu adwokackiego (zob. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 29 kwietnia 2014 r., sygn. akt II AKo 37/14, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” nr 6/2014, poz. 80). W konsekwencji, zgodnie z jednolitym orzecznictwem Sądu Najwyższego, stwierdzenie niezaimplementowania sygnalizowanego przez stronę uchybienia (wymienionego w art. 439 § 1 k.p.k.) nie wymaga wydania orzeczenia stwierdzającego, że wskazywana usterka nie występuje (zob. uchwałę SN o sygn. akt I KZP 5/05). Innymi słowy, sąd nie ma obowiązku wydania w tej kwestii żadnej „decyzji procesowej” (postanowienia, zarządzenia) i może jedynie poprzestać na poinformowaniu strony o braku podstaw do wszczęcia postępowania wznowieniowego z urzędu (zob. postanowienia SN z: 5 czerwca 2009 r., sygn. akt V KZ 31/09, OSNKW nr 10/2009, poz. 90; 4 sierpnia 2005 r., sygn. akt II KZ 37/05; 4 sierpnia 2005 r., sygn. akt II KK 37/05, „Krakowskie Zeszyty Sądowe” nr 6/2006, poz. 44; zarządzenie SN z 28 grudnia 2006 r., sygn. akt IV KO 65/06, OSNwSK nr 1/2006, poz. 2589; por. też P. Hofmański, S. Zabłocki, *Meandry wykładni art. 9 § 2 kodeksu postępowania karnego, czyli jak postępować z „wnioskami” składanymi na podstawie tego przepisu*, [w:] *W kręgu teorii i praktyki prawa karnego. Księga poświęcona pamięci Profesora Andrzeja Wąska*, red. L. Leszczyński, E. Skrętowicz, Z. Hołda, Lublin 2005, s. 654-656).

W związku z powyższym Trybunał zauważył, że kwestionowana w niniejszej skardze konstytucyjnej niedopuszczalność wniesienia zażalenia została odniesiona przez skarżącego do „postanowienia o braku podstaw do wznowienia postępowania”, które w rzeczywistości nie musi być orzeczeniem sądu mającym formę procesową postanowienia czy nawet zarządzenia, ale może być „zwykłą” informacją skierowaną do strony, na którą z natury rzeczy nie może przysługiwać zażalenie jako na czynność niemającą charakteru procesowego. Dodatkowo skoro strona nie ma prawa do złożenia wniosku o wznowienie postępowania z przyczyn określonych w art. 439 § 1 k.p.k., to nie powinno przysługiwać jej również żądanie, w drodze środka odwoławczego, kontroli negatywnego stanowiska sądu (zob. postanowienie SN o sygn. akt V KZ 31/09).

6. Trybunał zaznaczył jednocześnie, że wobec wskazanych wadliwości skargi konstytucyjnej, w niniejszej sprawie nie badał zgodności z Konstytucją przepisów k.p.k., które wyłączają możliwość zaskarżenia decyzji sądu stwierdzającej brak podstaw do wznowienia postępowania, gdy przesłanką wznowienia powoływaną przez zainteresowanego jest jedno z naruszeń określonych w art. 439 § 1 k.p.k. Niemniej jednak w tym kontekście Trybunał pragnie zasugerować, że wspomniana niezaskarżalność jest ściśle związana z całokształtem unormowań przewidujących wznowienie postępowania z urzędu z przyczyn określonych w art. 439 § 1 k.p.k. Dokonanie w tym wypadku oceny poszanowania konstytucyjnych gwarancji prawa do sądu musiałoby być połączone z koniecznością rozważenia zasadności przyjęcia konstrukcji wznowienia z urzędu postępowania, dla którego podstawę stanowią naruszenia objęte art. 439 § 1 k.p.k. Wprowadzenie mechanizmu działania w tym wypadku wy-

łącznie z urzędu, potwierdzone w uchwale Sądu Najwyższego o sygn. akt I KZP 5/05, mogłyby bowiem podlegać konfrontacji z wzorcem kontroli ustanawiającym prawo do sądu. W okolicznościach niniejszej sprawy taka weryfikacja nie była możliwa w szczególności z uwagi na znacznie węższe określenie problemu konstytucyjnego przez skarżącego.

W związku z powyższym Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.